

Gezamenlijke respons VSNU – MVT/Engels

Namens Sebastiaan Dönszelmann (Vrije Universiteit Amsterdam), Juan Espinola y Vasquez (ICLON Leiden), Prof. Dr. Ans van Kemenade (Radboud Universiteit Nijmegen), Dr. Sabine Jentges (Radboud Universiteit Nijmegen), Prof. Dr. Rick de Graaff (Universiteit Utrecht), Dr. Anna Kaal (Vrije Universiteit Amsterdam). Wij vertegenwoordigen de VSNU namens Engels/moderne vreemde talen.

1. Deze landelijke visie op het leergebied Engels en moderne vreemde talen dient als uitgangspunt voor het vormgeven aan een nieuw curriculum. Welke onderdelen vindt u sterk? Welke onderdelen vindt u juist onderbelicht? Licht uw antwoord toe.

Sterk:

- brede blik op wat taal is: niet alleen taalvaardigheid staat centraal, maar ook taal als sociaal en cultureel fenomeen (meer dan alleen literatuur) en als taalsysteem (meer dan alleen grammatica).

Onderbelicht:

- Persoonlijke ontwikkeling: behandelt veel algemene zaken als wilskracht en doorzettingsvermogen, die via taalvaardigheid bereikt zouden worden. Hiermee is vooral aandacht voor (meta)cognitieve ontwikkeling en weinig voor *wat talen ons leren* over onszelf, over wie we zijn, over identiteit.
- Nauwe interpretatie van intercultureel begrip (communiceren/participeren/beleven); dit kan bijdragen aan persoonsvorming/burgerschap (interculturele vaardigheden, maar ook kennisontwikkeling en empathie – het zien van de ander en daardoor kritisch naar eigen opvattingen kijken).
- Doelen c en d lijken een praktische uitwerking van een hoger doel, die wij zouden herschrijven onder de noemer ‘internationalisering’.
- Verhouding tussen de mvt. Hoe *verschilt* Engels als lingua franca van de andere talen (qua status), wat zijn juist de *overeenkomsten* (bijv. toegang geven tot mondiale vraagstukken; andere cultuur als bron van leren) en wat betekent dat voor het curriculum?
- De rol van meertaligheid in de les.
- De aansluiting PO-VO en de VO-mbo/hbo/wo.
- Kunst/literatuur als cultuurdrager
- Samenhang met leergebieden als Nederlands, Burgerschap, Maatschappij. Waar wordt aan gedacht?
- Beschrijvingskader dat niet alleen taalvaardigheid dekt (meer dan ERK!)

2. Op welke manier doet deze visie recht aan de ontwikkeling, kansen en behoeften van iedere leerling?

Uit het stuk komt een duidelijke wens naar voren om meer maatwerk te leveren. De uitgangspunten zijn uiteraard prijzenswaardig; de vraag is hoe realistisch/haalbaar deze zijn in de huidige onderwijspraktijk, o.a. gezien de werkdruk van docenten. Daardoor is het belangrijk hier duidelijker invulling aan te geven.

Er wordt nu bijvoorbeeld weinig ingezet op de rijkdom aan thuistalen en –culturen die leerlingen meebrengen en die benut en gewaardeerd kunnen worden binnen het vreemdetalenonderwijs

(hoe?). Ook wordt weinig benadrukt hoe de vreemde taal en de beheersing daarvan zich verhoudt tot het belang en de beheersing van de moedertaal (en hoe ga je daarmee om?). Tot slot begint voor veel kinderen (tweetalig, anderstalig of niet) het taalleren niet pas op de basisschool, maar ook al thuis (input van ouders, multimedia, etc.).

De wens voor maatwerk is op vaardigheidsniveau misschien gemakkelijker te realiseren dan bij de andere domeinen (taalbewustzijn, sociale, culturele en taalkundige inhouden). Misschien zou er onderscheid kunnen worden gemaakt tussen basis- en verrijkingsstof voor verschillende niveaus.

Een explicitering van het *wat en hoe* is daarom op zijn plaats: wat is op het gebied van de verschillende aandachtsgebieden (persoonsvorming, vaardigheden, taalbewustzijn etc.) nodig voor verschillende niveaus (bijvoorbeeld vmbo ten opzichte van vwo, etc.).

3. In welke mate doet deze visie voldoende recht aan de recente vakinhoudelijke en wetenschappelijke inzichten? Licht uw antwoord toe.

De visie sluit in principe goed aan bij recente inzichten over betekenisvol taalonderwijs en bewust taalleren, met aandacht voor niet alleen nauwe vaardigheden maar ook interculturele competentie, burgerschapsvorming en het belang van meer inhoud in de taalles.

Verder sluit de visie in principe goed aan bij inzichten in niveaudifferentiatie, mbv het ERK, gericht op aanwezige kennis en vaardigheden bij leerlingen en gericht op toekomstig gebruik in werk en opleiding.

NB: hoewel de visie bovenstaande elementen bevat, is vaag wat er precies bedoeld wordt met de verschillende vakinhouden en hoe dit concreet wordt ingevuld. In de opbouw van het talencurriculum lijkt vooral leergebied a (taal als communicatiemiddel – waaronder vooral de nauwe versie van taalvaardigheid wordt benoemd) te worden uitgewerkt en de aandacht voor inhoud en persoonsvorming verdwenen te zijn. Het ERK als enig beschrijvingskader doet geen recht aan een breder curriculum.

De visie gaat te weinig in op wetenschappelijke inzichten rond de relevantie van talige en culturele diversiteit als uitgangspunt voor talenonderwijs (zoals het benutten van de culturele inzichten van leerlingen en talige diversiteit in de klas). Ook zou de visie aandacht kunnen besteden aan een breder aanbod van vreemde talen; leerlingen met andere thustalen zouden deze ook moeten kunnen ontwikkelen.

4. In de visie worden drie vakinhouden gegeven; taal als communicatiemiddel, taal als sociaal en cultureel fenomeen en taal als systeem. In hoeverre is deze indeling functioneel en dekt deze indeling de inhoudelijke lading?

De indeling lijkt functioneel; explicitering van de relatie tussen vakinhoud en doelen moet uitwijzen dit zo is. De vakinhouden beschrijven vooral taalvaardigheid (internationalisering?), maar gaan voorbij aan intercultureel begrip en persoonsvorming. De overige twee vakinhouden verdienen meer uitwerking en de verhouding dient te worden geëxpliciteerd.

We kunnen ons bijvoorbeeld voorstellen dat elke vakinhoud een vaardighedencomponent en een kenniscomponent bevat die aan de verschillende doelen tegemoet komen. Bij communicatiemiddel bijvoorbeeld: vaardig worden in lezen, schrijven etc. / kennis hebben over hoe communicatie werkt (bijv. vooroordelen over accenten etc., genrespecifieke kenmerken etc.). Bij cultureel fenomeen: vaardig worden in cultuurspecifieke omgangsvormen en ook door de ogen van andere culturen

eigen opvattingen kritisch bekijken (empathie) / kennis hebben over culturen en tradities, hoe cultuur in het taalsysteem verborgen zit. Bij taal als systeem: vaardig in patronen herkennen (o.a. grammatica) en hoe talen overeenkomen en verschillen / kennis over hoe taalsystemen veranderen en kunnen variëren.

Uiteindelijk is het mooi om Interculturele competentie als overkoepelend doel te nemen voor mvt-onderwijs met taal als sociaal fenomeen, taal als cultureel fenomeen en taal als systeem als deelinhouden.

Het ERK dient als beschrijvingskader (pagina 3), maar in hoeverre kan het ERK dit zijn voor alle genoemde inhoudsaspecten?

5. Zijn er begrippen in onze concept-visie die nadere toelichting behoeven?

a) Het zou mooi zijn als alledrie vakinhouden bewust geprofileerd worden. Naast taalvaardigheid dienen de andere vakinhouden nader te worden uitgewerkt om het vak mvt interessanter en uitdagender te maken (meer vakinhoud!), maar ook om docenten handvatten te geven om hier daadwerkelijk mee te kunnen werken. Bijvoorbeeld voor taal als systeem: daar hoort natuurlijk grammatica en ontleding bij, maar ook wat er nou eigenlijk door grammatica wordt uitgedrukt, aandacht voor de bouwstenen waaruit woorden bestaan en hoe je die als legoblokjes verschillend aan elkaar kunt verbinden (hoe verschillen talen daarin van elkaar), wat voor effect heeft twee/meertaligheid op je brein, hoe verandert taal, hoe beïnvloeden talen elkaar, etc.

b) Hoe krijgen de doelen van taalonderwijs stuk voor stuk vorm in de vakinhouden?

14. In hoeverre bereidt de inhoud die in deze visie op het leergebied Engels/moderne vreemde talen beschreven wordt, voldoende voor op het vervolgonderwijs?

Het is van belang dat een curriculum mvt voorbereidt op vervolgonderwijs op de volgende wijzen:

- Via een inhoudelijk uitdagend programma (daarvoor zitten al goede aanzetten in de visie: alle mvt's kunnen bijdragen aan deze persoonsvorming)
- Via communicatieve en (inter)culturele vaardigheden (daarvoor zitten al goede aanzetten in de visie: alle mvt's kunnen bijdragen aan deze persoonsvorming)
- Via specifieke studievaardigheden in het Engels als academische en professionele lingua franca. Dat zou verder uitgewerkt moeten worden: hoe kunnen de eindtermen van Engels goed voorbereiden op de eisen en behoeften in professionele en academische vervolgoopleidingen. Voor de andere talen kan natuurlijk ook een taalspecifieke uitwerking gelden (ook al zijn deze niet lingua franca).

Overige opmerkingen

We begrijpen dat we in dit stuk een visie geformuleerd zien. Tegelijkertijd, en dat is ook te merken in onze feedback, zijn we erg benieuwd naar het 'hoe' van de geformuleerde ideeën. Het lijkt ons van groot belang om vanaf de beginfase stil te staan bij de mogelijke implementatie van de plannen. Kortom: hoe wordt dit uiteindelijk uitgevoerd? Wat betekent het concreet voor docenten die het plan moeten uitvoeren. Om welke inhoud gaat het nu precies? We willen graag met jullie meedenken en zijn zeer bereid om waar nodig input te leveren. In het geval dat gewenst is, of onze feedback tot vragen leidt, neem vooral contact met ons op! (via aa.kaal@vu.nl).